

ТИЖНЕВИК · REVUE HEBDOMADAIRE · **TRIDENT** **UKRAINIENNE**

Число 14 (614) Рік вид. XIV. 3 квітня 1938 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 3 квітня 1938 року

Неспокійні часи переживає Європа та й весь світ. Без кінця й краю точиться жорстока війна без війни на Далекому Сході. На європейському Заході криваво й досі ятриться глибока рана в Іспанії. Не встигла однуміти гроза «аншлюсу», сповнивши на чийсь час і так наелектризоване міжнародне повітря непокоєм, як допіру знову і взагалі притьмарені постійною загрозою східно-європейські обрії облягані були тяжкі хмари близької воєнної непогоди, що цього разу швидко розійшлися.

Польсько-литовський конфлікт, його рантове загострення, ультиматум Варшави до Ковна, згромадження війська на кордонах, загальне занепокоєння, прийняття Литвою поставлених їй умов — пройшли як в калейдоскопі.

Мирне залагодження давнього й гострого конфлікту в цій його небезпечній стадії — безперечно велика дипломатична перемога Польщі, а разом з тим і не менша, і не лише дипломатична, а й воєнна, — дарма, що без боїв, — поразка совітів.

Те, що Москва критичної хвилини не вступила за Литву, не зважилася на збройний виступ, наочно всьому світові довело її безсилість. Ця потвора, що так хоче світової війни, сама не сміє її розпочати й не може вести. Чи витягнуть з цієї предметної лекції собі науку ті, що досі засліплені були вигаданою військовою погрозою Москви? Того не знати, але певно, що реальні політики в своїх розрахунках на далі не можуть не враховувати цього одвер-

того банкрутства московської мілітарної могутності. І цей факт абсолютної небоєспроможності пайтяжчого нашого ворога, прилюдно виявленої, можемо ми з задоволенням занотувати.

Разом з тим встановлення нормальних сусідських відносин між Польщею і Литвою усовує головну перешкоду для відновлення праці коло створення блоку держав, сумежних з Росією. Проекти в цьому напрямку, що знайшли собі вираз в заявах відповідальних представників польської дипломатії, не можуть не викликати зацікавлення живого в поважних політичних колах. Так газети, наприклад, одмічають заінтересування, яке виявляє до цього англійський прем'єр.

Чорноморсько-балтійський союз — од Букарешту через Варшаву аж до Гельсінґфорсу, коли б пощастило його зорганізувати, міг би творити собою солідний бар'єр проти червоної небезпеки московського імперіялізму.

Здійснення цього грандіозного проєкту мало б бути гарантією самостійного існування не лише для сумежних з Москвою країв, але й для всієї Європи творило б оборонний мур проти вічної загрози з Сходу.

Але мур той лише тоді буде викінчено в усій його суцільності, лише тоді буде він справді нерушимим, лише тоді творитиме він дійсне забороло миру, ладу і порядку, коли в його будові візьме участь своїми величезними людськими і природними ресурсами — незалежна Україна. Україна велика і могутня.

МОСКВА, ПОНЕВОЛЕНІ НАЦІЇ І ЄВРОПА

Взаємовідносини цих трьох чинників треба мати на увазі, щоб розуміти належно несамовиту, криваву трагікомедію останнього московського процесу. А зрозуміти його тим більше потрібно, що на представниках України та інших чужих націй ССРСР в Європі лежить дуже поважний обов'язок дати належне пояснення європейській opinio pro цей процес, як і про інші події на терені міжнаціональних відносин в межах ССРСР. Справа ця тим пекучіша, що при цілім тім заінтересованні, яке цей процес викликав у Європі, назагал він не стрінув ані належного зрозуміння, ані оцінки. Вже самий той факт, що європейська преса виповню-

вала свої шпальти справозданнями про цей процес, тоді як вона обмежувалася звичайно малими замітками про численні процеси, які відбулися протягом минулого року і коштували життя 4800 особам, переважно робітникам і селянам з чужонаціональних теренів ССРСР, свідчить про дуже сумний стан поінформованості Європи в справах України та інших окупованих більшовиками країв ССРСР.

Не можна разом з тим поминути й того факту, що де-які чільні берлінські щоденники виявили принаймні частинне зрозуміння дійсних намірів впорядчиків московського процесу. «Фелькішер Беобахтер» з 5 березня, пишучи про зізнання оскаржених заступників України, Білоруси та Середньої Азії, зазначив, що переслухання їх ствердило «наявність широкого опозиційного руху в національних районах ССРСР. При чім впорядчики процесу мають очевидно намір очорнити ці національні рухи, намагаючись представити його керманичів, як шпівнів і злочинців». Часопис звертає увагу на те, що ці оскаржені виступають на суді одверто, а навіть «гордо», як націоналісти, і не криються ані трохи, що метою цілої їх діяльності було відокремити їх батьківщину від Московщини; але прокуратор стримує їх зізнання і «спрямовує їх на шпівнаж, саботаж та інші злочини». Щоденник Німецького Фронту Праці, «Дер Ангріф», приніс у своєму числі з 3 березня цікаву статтю, в якій слушно зазначено, як глибоко коріняться в московській історії чинники, що допровадили до сучасного процесу. Стаття має титул «Реквізити з 1570 р.», і в ній говориться, між иншим: «Як Сталін тепер, викрив Іван Грозний приблизно в 1570 р. змову, якої в дійсності не було, але якої він потребував, щоб ліквідувати бояр так само, як Сталін усуває тепер старих більшовиків. Червоний царь дякує тепер тим, що посадили його на трон (Камєнєв, Зінов'єв), так само, як його попередник зперед півтисячеліття подякував боярам. Більшевицька воля продовжує вірно історичні традиції московського кривавого деспотизму». Отже чільний німецький часопис визнає виразно національно-московське походження більшовизму та виявляє більше зрозуміння останнього московського процесу, ніж де-які українські часописи. До зрозуміння міжнаціональних відносин в межах ССРСР приходить суспільна німецька думка очевидно тому, що працює й сама національними категоріями. Коли б у пресі інших великодержав знайшлися подібні слушні посуджування московського процесу, було б дуже пожадано, щоб їх було подано в українській пресі для кращого устійнення української інформаційної акції в Європі.

Тим часом, варто поцікавитися фактом великого заінтересовання цілої світової преси московським процесом. Впорядчики кривавої судової комедії в Москві зробили справді все залежне від них, щоб драматизувати її, наслідуючи найкращі шекспіровські взірці. Але від великого до смішного лише один крок, і цей крок робили впорядчики процесу надто часто. Ягода, що парфу-

мує свою канцелярію, передаючи її своєму наступникові Єжову, щоб затроїти його, чи зрадливий секретарь Горького, який полишає його п'яного сина в березі ріки виспатися, щоб він перестудився, вмер і залишив йому, Крючкову, спадщину по живім ще Горькім, викликають неймовірністю своїх «злочинів» просто комічне вражіння. Остільки-ж наївно виглядає домішування шкла та цвяхів до масла, «щоб різати шлунки робітників і селян та викликати цим їх невдоволення проти совітського уряду». Поминаючи те, що совітські робітники масла майже ніколи не бачать, потрібувало б ГПУ для викриття цих злочинів не пару років, а пару тижнів. Але вже справжніми блазнями виглядають «праві троцькисти», які протягом 20 років, від Берестейського миру до московського процесу, уряджують змови проти життя Сталіна та постійних членів московської олігархії на цілім просторі окупованих більшовиками земель від Білоруси до Середньої Азії. сходячись з ним до схочу навіть на самоті в самім Кремлі і маючи тисячі нагод покласти його трупом.

Але не трагікомізм московського урядування, очевидно, і не моральне обурення з нагоди ліквідації двох десятків злочинців, dokonаної ще більшими злочинцями, будять зацікавлення Європи московським процесом. Будять його надії одних та побоювання інших, що московська олігархія пожере саму себе чи викличе своїми кривавими злочинами заворушення серед совітської бюрократії, армії та верстви нових «знатних людей». Але Європі треба сказати, що ці надії і побоювання марні. Москвини при звичаєні наслідком своїх історичних традицій до найбільших злочинів своїх володарів. Івана Грозного вони називають лише «грознимъ», але шанують, як визначного «собирателя русских земель». А де, більше звеличує сучасна Московщина Петра «великаго», тим більше що він лютував не лише в самій Москві, а й на Україні, в Польщі та на Дону.

Процес, що виглядає трагікомічно в Європі, зовсім не викликає цього вражіння серед самих москвинів, при звичаєних до допитів «съ пристрастіемъ». І до їх смаку його перед усім пристосовано. Це повинні зрозуміти і ті закордонні панове, що тремтять над долею ГПУ, «гострого меча світової революції». Сталін і компанія знають москвинів краще, ніж московські союзники з II Інтернаціоналу; вони знають дуже добре, що самі лише «замахи» проти «теніального» Сталіна та його прибічників, тако-ж як і кумедні приготування до цих замахів з боку «правих троцькистів» зворушують провідні московські кола дуже мало, бо вони знають дуже добре, що деспотів і тиранів на Московщині ніколи не бракувало. Але Сталін і компанія знають тако-ж дуже добре й те, що кожна спроба відокремити Україну та інші чужі землі від Московщини обурюють і лякають у вищій мірі кожного москвина. Найвищою національною заслугою московської більшовицької партії, яку кожен москвин в межах СРСР, так як і на еміграції, визнає без обмеження і застереження, є те, що більшовики здобу-

ли назад ті національні держави, які втратила стара Росія, переможена німцями. Цю заслугу хоче тепер Сталін одібрати «троцькистам» по двадцяти роках спільного панування над чужонаціональними землями і залишитися перед московськими націоналістами єдиним новітнім «собирателемъ русскихъ земель». Для цього примусив він Гринька, Шаранговича, Ходжаєва та Ікрамова складати перед судом несамовиті зізнання, що Раковський, Риков, Бухарін та інші Ягоди в союзі з тим самим Троцьким, з яким ще відносно недавно Сталін через Літвінова та інших обробляли гешефти московського імперіялізму в Іспанії та по інших державах, умовлялися з «фашистівськими» державами віддати їм чужонаціональні землі ССРСР за відновлення капіталізму в самій Московщині. Сталін переоцінює справді московський ідіотизм, потрібний для того, щоб вірити таким оскарженням. Що мали б справді «праві троцькісти» від повороту капіталізму в Московщині, коли б московські націоналісти пошматували їх на кавалки за втрату чужонаціональних територій? І чи можуть бути гірші форми державного капіталізму, ніж ті, які запровадив Сталін і Ко в сучаснім ССРСР?

Повстає тако-ж дуже зрозуміле питання, для чого потребували оскаржені представники чужих націй умовлятися з «правими троцькистами» про відокремлення своїх національних територій від ССРСР, коли вони мали безпосередні зносини з «фашистівськими» державами? Остільки-ж смішними показуються всі «шкідництва» цих «фашистівських агентів» для штучного викликання спротиву чужонаціонального населення проти московського уряду, коли цей уряд робив сам справді все для того, щоб викликати як найбільшу ненависть проти себе.

Щоб затерти хоч трохи всі ці суперечності, які обертали судову сальо в справжній заклад божевільних, мусіли впорядчики процесу трохи відслонити перед московськими націоналістами запону, що закривала досі перед ними справжні й наскрізь реальні незламні змагання поневолених націй визволитися з московського ярма. Тому-то було дозволено оскарженням представникам національних республік домішати до брехонь і де-що правди та дати в своїх зізнаннях, хоч і в цілком спеціальному освітленні, ретроспективний образ розвитку національних рухів від Берестейського миру до останнього часу. Покликаючись на небезпеку цих рухів, на небезпеку втрати чужих національних територій, жадає Сталін від московського «парламенту» необмежених уповноважень для себе і своїх прибічників, виправдує цим потребу знищення керманів не лише московської бюрократії, а й московської армії. І нема сумніву, що московський націоналізм йому ці уповноваження в повній мірі уділює, як уділювала їх сотками років московська нація, з своєю «ліберальною інтелігенцією» та «революціонерами» на чолі, московському царизму перед загрозою втратити Україну, Кавказ та інші «русскія земли».

Як «собиратель» цих земель може Сталін, чи його евен-туальний наступник, дозволити собі найогидніші злочини; перед небезпекою втрати окупованих земель дасть йому Московщина всі можливі уповноваження. Відносно цього Європа не повинна мати найменших сумнівів чи ілюзій. Але московський процес може дати Європі добру нагоду розмислити над тим, яким правом московські убійники в судових саях і по-за ними мають щось подібне до європейського мандату над Україною, Білоруссю, Кавказом, Середньою Азією та іншими чуженаціональними землями? Чи прихильники й союзники Московщини в Європі не руйнують самі основи права й цивілізації, маючи представників Москви по-між культурними націями? А коли чільний французький щоденник ставить на порядок денний питання про виключення СРСР з Ліги Націй у зв'язку з московським процесом, то чому не підноситься разом з тим і питання про визволення чужих націй СРСР з московського ярма?

М. Данько

† ПОЛКОВНИК О. ПУЧКІВСЬКИЙ

На 58 році життя помер у м. Ковелі на Волині, 1-го лютого с. р., від раку шлунку бувш. начальник нашої Кам'янецької Юнацької Школи полковник Олександр Пучківський. Похоронено небіжчика 3-го лютого на міському кладовищі. Покійним заопікувалася родина О. і Є. Азбукіних, в помешканні яких оддавна замешкував покійний.

Відправа жалібної служби Божої і кількох панахид відбулися в місцевому соборі. Відправляли о. архимандрит Дамаскин з п.-о. Іваном Губою, п.-о. Форманчуком та о.-дияконом. Співало два хори — соборний і св.-Миколаївської Церкви. У похороні взяли участь, крім родини Азбукіних, управа Відділу УЦК в Ковелі, управа українського клубу «Рідна Хата», представники ВУО, службовці Ковельської комунальної каси ощадности, де покійний працював, а на панахиді і в похоронному поході присутніми були — повітовий староста п. З. Кубіцький, дирекція каси ощадности, представники старшини від місцевого військового гарнізону, полкова оркестра та безліч місцевого громадянства. На домовину було покладено вінки з українськими національними кольорами від Головної Управи УЦК з Варшави, від управи Відділу УЦК в Ковелі, від українського клубу «Рідна Хата», від родини Азбукіних і два від дирекції і службовців комунальної каси.

Хрест Симона Петлюри на подушці ніс у похоронному поході сотн. Ол. Калюжний, а вінки нести українські старшини —

члени Відділу УЦК. В поході грала військова оркестра та співа-ли обидва згадані вище хори.

Прощальні промови над домовиною виголосили о. архимандрит Дамаскин, та від українців — полк. Крат.

Як видно з службового реєстру, бл. нам. полковник Олександр Пучківський походить із Чернігівщини. Народився 16 грудня 1879 року. Вчився у Сумській Олександрівській гімназії і Єлисаветградській кінній юнацькій школі, яку скінчив по 1 розряду з нагородою почесною зброєю. Петербурзьку кінну старшинську школу скінчив те-ж по 1 разряду. До війська вступив у 28 драгунський Новгородський полк охотником 11 лютого 1898 року. Юнаком — 30 серпня 1898 року, корнетом 31 драгунського Рижського полку з 1. IX. 1900 року, поручником — 1. IX 1904 р., штабс-ротмістром 1. IX 1908 р., ротмістром — 31. X 1912, військовим старшиною з 17. II 1917 р. Займав посади: начальника учебної команди з 12. III. 1903 р. по 10. IX 1907 р., ад'ютантом полку з 11. IX 1907 р. по 3. X 1909 р. Командиром ескадрона з 22. X 1911 р. по 7. VIII 1917 р. Наглядачем за маршевими ескадронами 11 кінної дивізії та учебними командами 7 і 11 кінних дивізії з 1. VIII 1917р. по 11. II 1918 р. Приймав участь у війні 1914-1917 р. Був тяжко контужений у голову 27. IV 1915 р. в бою коло с. Грабовниці. Має кілька воєнних нагород.

В український Сумській Козацький полк перейшов на посаду полкового осаула (помішника командира полку по муштровій частині), згідно наказу по військах М. В. С. від 26. XI 1918 р. Призначений до 6 кінного полку 2-ої кінної дивізії Армії УНР старшим помішником командира полку з 5. XII 1918 р. Переведений в 7 кінний Володимир-Волинський полк 11. II. 1919 р. Призначений на посаду начальника штабу 5-ої кінної дивізії 17. III 1919 р. (командир дивізії полковник Триліський). З приводу розформування 5-ої кінної дивізії, призначений на службу до штабу Волинської групи 5. VII 1919 р. (командир групи полк. Петрів). Після цього був начальником оперативного відділу штабу 4-ої Холмської дивізії і якийсь час у 1920 році начальником Кам'янецької Юнацької Школи. Як видно з посвідки начальника Головної Управи Генерального Штабу ч. 1734 з 16. VII 1920 р. (дата 16. VII непевна О. К.) був, з причини хвороби, зовсім звільнений від військової служби по ст. 16 літ. А.

В м. Ковелі бачимо бл. п. полк. Ол. Пучківського з 1927 р. Жив тут самотнє. Мешкав у російській родині Азбукіних. У громадянства і у своїх співпрацівників тішився великою симпатією.

Спочатку працював у соймиковій касі, а з 1932 р. — в Ковельській комунальній касі ощадности.

Осиротив небіжчик дружину, українку, походженням з Катеринославщини, та двох синів: Миколу, уродж. в Києві 22. XII 1908 р. і Валентина, уродж. 24. VII 1910 р. Родина перебуває мабуть під совітами.

Вічна йому пам'ять!

Ол. Калужний

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОЛОНІ В МАНЬЧЖУ - ДІ - ГО

(від власного кореспондента)

Першого березня с. р. правління колонії організувало урочисту академію з приводу шестиліття існування Маньчжурської Імперії. Програму академії та його проведення були пристосовані в значній мірі до звичаїв народів, серед яких українці живуть.

Ще перед академією були виконані гімни ніпонській, Маньчжу-Ді-Го і український перед портретом імператора Маньчжу-Ді-Го, що був поставлений в глибині сцени та прикрашений прапорами Маньчжу-Ді-Го, Ніпону й України. По закінченні гімнів, портрет імператора, згідно з тутешнім ритуалом, було винесено, бо в Маньчжу-Ді-Го не є прийнято прикрашувати кімнати чи салі портретами імператорів; як що-ж де вони і є, то повинні бути завжди прикриті будь-то прапором, будь спеціальними покривалами. По проголошенні «слави» імперіям Маньчжу-Ді-Го та Ніпон, як тако-ж вшануванні пам'яті полеглих в хінсько-ніпонському конфлікті вставанням та хвилиною мовчанки — розпочались доповіді.

З першою доповіддю виступив п. В. Одинець на тему «Відродження маньчжурської державности». Доповідь п. Одинця була дуже цікавою, бо вона приоткрыла сторінки з мало знаної маньчжурської історії. «Маньчжурський нарід — говорив докладчик — має багато спільного в своїй історії з народом українським». Рядом фактів докладчик показав, що коли не спільність, то певні аналогії, справді, існують. Поминаючи основні факти за 2000 років перед Христом, до якого часу докладчик відносить початок маньчжурського народу, цікавим являвся період значно пізніший, коли маньчжури, як і українці, створивши державу, почали посуватись в напрямі до відкритого моря. Боротьба маньчжурських князів та імператорів з метою вийти до берегів Тихого океану нагадує в де-чому стремління наших князів Святослава та Володимира Великого. Роллю Візантії в історії України де-в-чому для Маньчжурії виконували Хіни.

Маньчжурія, як територія, бачила на собі багато різних народів; багато пройшло державних формовань, які то розцвітали, то занепадали. Занепад в останніх століттях був майже повний, бо маньчжурська династія царювала вже в Хінах, а після революції в Хінах 1911 року там було проголошено республіку. Але в 1931 році — говорив докладчик, — дух великого Нурхаці (один із найславніших маньчжурських імператорів) загорівся знову блискучим полум'ям ненависти в серцях його нащадків і маньчжурський нарід знову знайшов в собі сили з'єднатися та відродити свою державу.

Другий доповідач, інж. Вітковський, звернув увагу присутніх на політичний та економічний розвиток Маньчжу-Ді-Го. Докладчик підкреслив велике значіння, яке має для Маньчжу-Ді-Го визнання «де юре» з боку Італії та Німеччини, як і значіння Маньчжу - Ді - Го в боротьбі проти большевизму та Комінтерну. Указав на величезний розвиток маньчжурської внутрішньої та зовнішньої торгівлі, розвиток шляхів усякого роду, поширення телеграфного та телефонного зв'язку, навіть у глухіших і до недавня цілком неприступних закутках країни.

Третій докладчик, п. Р. Федорів, звернув увагу на значіння Маньчжу-Ді-Го для України й української визвольної боротьби. «Хочу спинитися над тим, яке значіння має створення Маньчжу-Ді-Го для України, — говорить докладчик. — Ми знаємо, що московський імперіялізм укріпився у внутрішній та зовнішній Монголії, укріпився був тако-ж в Маньчжурії та Хінах. Яку небезпеку представляло таке укріплення Москви для українського діла, кожному ясно. Коли б Москва була укріпилась остаточно на таких величезних просторах, як Хіни та Маньчжурія, відчула б це перша Україна, на яку Москва насила б ще більше й сильніше.

Відірвання Маньчжурії — це ослаблення Москви й тим самим полегчення української визвольної боротьби. Створення Маньчжу-Ді-Го це посунення кордонів Москви на Захід... Обмеження-ж кордонів Москви — є обмеженням країн, де комунізм міг би розповсюджуватися та поширюватися. Нашим ідеалом є звуження цих кордонів до найменших розмірів, себ-то до розмірів етнографічних кордонів червоної Москви... Коли сьогодні червону Москву викидають з Іспанії, коли її викидають тако-ж із Хін, ми тому радіємо, бо це все полегшує нам боротьбу проти червоної Москви. Тому ми українці сьогодні справді святкуємо, справді щиро проголошуємо славу Маньчжурській Імперії та кличемо : «Хай живе, хай розвивається Маньчжу-Ді-Го!».

По закінченні наших докладів із привітанням виступив представник місцевої грузинської колонії, який, підкреслюючи спільність інтересів українців та грузин, зазначив тако-ж, що й грузини поділяють погляд українців на значіння держави Маньчжу-Ді-Го.

З кожним роком такого роду свята в Українському Національному Домі в Харбіні приймають все ширший та ширший характер і притягають не тільки українців, але й наших друзів кавказців, що тепер те-ж підкреслюють свою солідарність з українською колонією.

Т. О.

З ЖИТТЯ Й ПОЛІТИКИ

— «Чистка» і реорганізація господарського апарату в совітах. — Невиконання промисловістю річних планових завдань. — Перспективи совітської промисловости.

«Чистка», під знаком якої проходило ціле життя в совітській державі минулого року, очевидно, мусіла відбитися на справності функціонування всього совітського апарату. Очевидно, мусіла вона найбільше зачепити особливо вражливу на всякі зміни й порушення господарську совітську машину. Треба мати на увазі, що «чистка» в господарському апараті і зміни в ньому переводилися більшовиками як що не з більшою, то в кожному разі не з меншою інтенсивністю, як зміни в апараті політичному і військовому, які ссєєє ефектовністю і несподіваністю приваблювали особливу увагу закордону.

З кінця 1936 року і на протязі 1937 року було змінено систему керування важкою промисловістю. Перед тим вона була об'єднана в комісаріяті важкої промисловости. В грудні 1936 року з нього був виділений комісаріят оборонної промисловости. На протязі 1937 року комісаріят важкої промисловости був поділений на два: комісаріят машинобудівництва і комісаріят важкої промисловости, який таким чином на протязі кількох місяців був два рази обмежений в своїй компетенції. Перебудова керуючої верхівки відбувалася рівнобіжно з перебудовою цілої структури комісаріятів у напрямі ще дальшого збільшення централізації і компетенції центральних урядів; на сьогоднішній день найбільше певно доконана ця реорганізація в комісаріяті важкої промисловости.

Поруч з цими організаційними змінами переводилися в колосальних розмірах зміни в особистому складі персоналу, що керував промисловістю, починаючи з наркомів. Кампанія боротьби з «шкідництвом», — сюди почали зараховувати всі випадки негосподарности, біля яких керуючі совітські чинники проходили давніше мимо цілком спокійно і байдуже, — набрала нечуваної перед тим інтенсивности. Про переведені на протязі

зі минулого року зміни, «Индустриализация» (ч. 42 з 21. II) пише: «До важкої індустрії прийшли на керівничу працю т и с я ч і (підкреслення наше. В. С.) стахановців, майстрів, інженерів, що завоювали дсвір'я народу чесною працею для добра трудящих, високою політичною свідомістю, умінням організувати маси й провадити їх за собою». Не підлягає жадному сумніву, що цю характеристику змін у складі керівничого персоналу, яку дає совітський орган для важкої промисловости, можна поширити на цілу промисловість. Коли пригадати собі, що кількість керівничих посад у промисловості не може бути такою значною, ця згадка про тисячі людей, які прийшли на керівні посади, робить цілком правдоподібним те припущення, яке роблять закордонні автори, що на протязі минулого року командний склад совітської промисловости змінився не менше, ніж на 75 відс.

Ціла ця ситуація примушувала припускати, що в житті совітської промисловости повинні були настати певні перебої і прориви. Проте ті відомості про стан промисловости, які подає совітська преса з нагоди кінця року, вказують, що ускладнення в цій галузі народного господарства набрали значно більших розмірів, ніж того можна було сподіватися. Вони виявляють, що розкладові процеси в області совітської промисловости здобули дуже великого й небезпечного поширення. Ситуація, що витворилася в промисловості, говорить вже не про перебої і прориви, а про стан, близький до катастрофального.

* * *

Від ряду років серед совітських господарників витворилася традиція, що вони в кінці року заявляли, що план, поставлений промисловості урядом на минулий рік, вони виконали. Правда, пізніше, коли подавалися докладніші цифри по окремих галузях промисловости, можна було встановити, що з цим повним виконанням плану не все стояло, як слід. Проте в основних рисах план більше-менше виконувався.

Цього року, перший раз після кількох літ, у совітських господарників не хватило сміливости заявити, що поставлений ними план вони виконали. Згідно з даними, поданими в наказі наркома важкої промисловости Кагановича («Индустриализация», ч. 23 з 29. I) річний план важкої промисловости 1937 року виконано на 88,9 відсот. ; найгірше працювала кольорова металургія, зокрема мідяна промисловість, промисловість по виробленню рур і цементова. Відстають підприємства чорної металургії, особливо незадовольняюче йде вироблення чавуна. Кам'яновугільна промисловість в наказі Кагановича не віднесена до відсталих галузей, очевидно у зв'язку з тим, що їй в грудні перший раз після багатьох місяців вдалося виконати місячний план. Але вже в січні і в лютому недовиконання плану в кам'яновугільній промисловості, зокрема в Донбасі, знову відновилося. Якої вартости стан цієї «задовольняюче»-функціонуючої галузі промисловости, вказують цифри, подані в «Индустриализации» (ч. 46 з 26. II). Газета констатує, що «Донбасугіль» в 1937 р. дав втрат 327 міл. карб.; в грудні, рекордному по розмірах здобичі, був встановлений тако-ж рекорд перебільшення собівартости по розмірах здобичі: тона донецького вугілля обійшлася на 5 карб.20 коп. дорожче запланованої цифри собівартости.

Що-до легкої промисловости, то вона дала приріст продукції 11,7 відс. запланованих 20,7 відс. і виконала план на 91,2 відс. («Правда», ч. 56 з 26. II.).

Констатуючи невиконання плану 1937 р., совітська преса разом з тим зазначає, що на протязі перших двох місяців 1938 р. яких небудь поважніших змін на краще в стані промисловости не відбулося. Металургія не виконала січневий план — констатує в «Правді» (ч. 56 з 26. II) заступник наркома важкої промисловости Буженко. За останній час — зазначає «Индустриализация» (ч. 48 з 28. II) — сталевідливний і прокатний цехи металургічних підприємств трохи поліпшили свою працю. З чавуном

справа стоїть зле. В хемичній промисловості ліквідація шкідництва тим часом проходить незадовольняюче («Индустриализация», ч. 46 з 26. II). В січні і першій половині лютого легка промисловість працює на невис-тачаюче високому рівні. Погано («безобразно») працюють бавовняні підприємства. Погіршила працю взуттєва промисловість («Правда», ч. 56 з 26. II).

* * *

Ми назвали сучасний стан совітської промисловості близьким до катастрофального. Підставу для такої оцінки дають нам міркування керів-ників промисловості і совітської преси про причини незадовольняючої праці промислових підприємств. З них ми бачимо з повною очевидністю, що, не зважаючи на ніби-то переможне здійснення двох п'ятирічок і на широко розрекламовані успіхи СРСР в області індустріалізації, фактич-но в совітській дійсності ще й до цього часу не реалізовані елементарні умови для нормального функціонування промислового підприємства. Те, що говорили совітські діячі перед п'ятнадцятью роками на початку НЕП'у і що вони ставили своєю ціллю усунути тоді, продовжує лишатися ще й тепер сумним фактом совітської господарської дійсності. Затрачені сили й енергія отже були витрачені недоцільно й непродуктивно. Яких-же позитивних наслідків від діяльності совітських господарників, хоч би й нового набору, можна сподіватися в дальшому, коли вони не могли і досі дати ради з тими основними підставами для нормального функ-ціонування промислового підприємства, про які пишеться й говориться стільки часу?

В згаданому вище наказі наркома важкої промисловості («Инду-стриализация», ч. 23 з 29. I), між иншим, вказано на ті хиби в організації підприємств важкої промисловості, які, на його думку, не дають їм мож-ливості провадити належно свою працю. До них він відносить: 1) непра-вильну організацію праці; 2) нерегулярність і неправильності в постачан-ні сировини і матеріалів, 3) споживання сировини й палива в розмірах, що перевищують норми, 4) надмірні видатки на заробітню платню, 5) неупо-рядкованість в установленні норм заробітньої платні і правильності їх виплати, 6) невистачаюче оперативне керівництво. «Индустриализация» (ч. 46 з 26. II) в одному і тому самому числі має дві статті — одну на тему про плінність робітників у металургійній промисловості, другу про недо-стачу помешкань для робітників у Донбасі. В другому числі «Индустриа-лизации» (ч. 33 з 10. II) знаходимо статтю про необхідність піднесення ви-робничької культури в хемичній промисловості. Коли ми читаємо подібні накази й статті, мимоволі пригадується довга низка наказів, постанов, резолюцій і статей цілком ідентичного змісту, які вже були в такій вели-чезній кількості з різних нагод і при різних обставинах видані й оголо-шені різними совітськими чинниками. Через якийсь час після з'явлен-ня подібних актів совітська преса констатувала, що вони мали корисний вплив на працю промисловості і з ентузіазмом були виконані трудящи-ми, але через певну добу з'являвся новий ідентичний наказ або постанова, з якого ясно було, що нічого не було виконано.

Коли совітські чинники й совітська преса тепер знову вертаються до тих самих старо-нових тем і ще раз роблять спробу усунути ті хиби, над лік-відацією яких вони так уперто й так безрезультатно працюють принаймні п'ятнадцять років, не треба забувати, що тепер надій на їх усунення вони можуть мати менше, ніж коли небудь перед тим. Правда, «совітська влада має зараз керівничий персонал, що завоював довір'я народу і має високу політичну свідомість», як це констатує вище цитована стаття «Ин-дустриализации». Але підлягає дуже великому сумніву його фахова підго-товленість і здібність зорієнтуватися з технічного погляду в усіх тих справах, з якими йому доводиться мати до діла. А з другого боку, треба мати на увазі, що той робітничий склад, який працює тепер в совітській промисловості, це у величезній більшості не підготовлена й неознайомена

з промисловою працею селянська маса; старі довоєнні робітничі кадри серед теперішнього так званого пролетаріату складають лише незначну меншість. При теперішньому складі промислової командної верхівки і робітництва налагодження відносин в підприємстві поєднано з величезними труднощами, як що взагалі не являється безнадійним.

* * *

Події, що розгортаються на теренах совітського союзу на протязі останніх років, що далі, то вже виразніше зривають з совітських діячів і відносин ту фальшиву авреолу, якою оточили їх європейські світомани. В справжньому світлі виступають після судових справ, що відбувалися в Москві, ті відносини, які існують в комуністичній партії серед її гвардії, що робила колись «жовтневий» переворот. Лише плачені совітські агенти в Європі повторюють тепер байку про найдемократичнішу в світі сталінську конституцію; комедії виборів і перебігу першої сесії нових совітських державних установ вистачило, щоб в Європі добросовісні політики перестали про неї говорити поважно.

Надходить черга і до з'ясування справжньої ціни і значіння совітських господарських досягнень. Все виразніше, не зважаючи на всю совітську рекламу, починає змальовуватися справжнє сбличча совітської господарської дієвості з цілою її безвиглядністю і безперспективністю.

В. С.

З МІЖНАРОДНОГО ЖИТТЯ

— Д о с и т у а ц і ї

Останні дні в центрі уваги європейської опінії стояла Чехословаччина. Усі ворожі Германії кола, а особливо соціалістичні, чомусь були цілком певні того, що, перевівши злуку з Австрією, Адольф Гітлер негайно вирушить походом на Чехословаччину з метою або зовсім знищити її розділити цю державу на її складові національні частини, або що найменше одірвати від неї прикордонну північну смугу, заселену так званими судетськими німцями. Як здається, певна того була й сама Чехословаччина, бо привела в рух усі свої союзні пакти. Це урухомлення мало такі наслідки. Франція дала Чехословаччині урочисту обіцянку на випадок германського нападу прийти їй на допомогу всіма своїми силами; за Францією таку саму заяву зробив СРСР: що-до двох мало-антантських держав, то Румунія ніби-то впрост про це промовчала, а Югославія нагадала, що її обов'язки, як мало-антантської держави, зводяться до еventуального нападу Угорщини та до вітворення в Австрії династії Габсбургів, що стало нереальним, а що про Германію в мало-антантській догоді не говориться. Таким чином вияснилося, що коли б з приводу Чехословаччини справді зачався збройний конфлікт, то по одному боці були б Франція з СРСР, а по-другому — Германія й Італія. Сили наявно нерівні. Кільки літ тому їх було досить, але на сьогодні умови такої боротьби змінилися дуже на гірше для про-чехословацьких держав. Бо-ж Франція, хоч і яка могутня ще й зараз її армія, мусіла б боронити два свої кордони — італійський та німецький, до яких міг би з часом бути доданий ще й третій — іспанський. На оборону французької сили мабуть таки б вистачило, але на офенсиву в бік Германії, — а це єдиний реальний спосіб допомогти союзній Чехословаччині, — не було б уже можливості, бо, як ві-

домо, над Рейном проти французької фортифікованої лінії Мажіно стоїть так само могутня лінія Гітлера, яка на довго здібна затримати похід найліпшої армії. Що-ж до ССР, то йому на сьогодні які-будь шляхи для нападу на Германію по всій лінії його кордону закриті. Од Балтійського до Чорного моря тепер, коли сталося злагодження польсько-литовських взаємин, перед ним стоїть стіна менших і більших держав, які не мають жадної охоти перепустити совітські війська через свої території. Що-правда, тов. Літвінов проголосив, що для цього випадку ССР силою проб'є собі якийсь коридор, але чи єсть у нього для того сила? Подробиці останньої польсько-литовської події неначе-то цілком об'єктивно говорять за те, що тої сили немає. Бо-ж тепер знаємо, що Литва, перше ніж пристати на польський ультиматум, запитала таки ССР, чи на випадок збройного конфлікту з Польщею він дотримає давньої обіцянки своєї та чи допоможе їй. І той самий тов. Літвінов одповів, що, на жаль, ССР допомогти їй, Литві, на цей раз не може, хоч і обіцявся те зробити. Взагалі загальна європейська опінія що-до совітської армії та внутрішнього стану ССР на сьогодні, наче-то без винятків, така, що совіти й їх армія не сміють зв'язуватися до якого-будь збройного конфлікту, бо це негайно перетвориться для них у державну катастрофу, таку саму, яка р. 1917 настала для покійної царської Росії.

Так виглядали б противники, коли б вони зачали проміж себе вставляти та коли б у війні прийняли участь лише вони. Але, крім них, коли рахувати лише найсильніших, є ще одна держава, яка своєю силою дає б перевагу кожній стороні та яка цілий час трималась ухильливо. Це — Англія. Як вона ставиться до можливого конфлікту із-за Чехословаччини, що вона робитиме, коли б той конфлікт стався? Доки в Англії на чолі міністерства стояв Іден, доти у Франції, в ССР, а особливо в Чехословаччині вірили, що Англія без оговорок і негайно стане по боці так званого анти-фашистського блоку. Чому так цьому вірили, властиво не знати, бо офіційно сам Іден ніколи в такий спосіб рішуче не висловлювався, та й не від нього одного залежало дати такий напрям британській політиці. Але коли до справи став Чемберлен з Галіфаксом, настали сумніви й бажання дізнатися, як то буде з англійським ставленням. Працю вияснити все оте взяла на себе англійська парламентарна опозиція, що складається з соціалістів та одколотих останніх колись такої славної ліберальної партії. Вони нещадно атакували в палаті Невіля Чемберлена й примусили зрештою його вигодосити велику промову про основні засади й цілі британської закордонної політики.

Треба визнати старому голові британської влади, — зробив він це з повною ясністю, поставивши всі точки над і, не маскуючи якими будь дипломатичними покривками, що ними так любив користатися його недавній молодий міністр закордонних справ. Насамперед він вказав, що Англія всі свої змагання в Європі прямує до замирення, але це не означає, що вона не буде й воювати, коли це їй здається необхідним. Бо-ж не тільки для миру, але й для війни вона відтворює своє озброєння, а тепер ще й посилює його. І тут-же зараз Невіль Чемберлен точно вказав, через що Англія в Європі й біля неї негайно взялася б до зброї. Британія, перелічив прем'єр, має договори й зобов'язання перед Францією, Бельгією, Португалією, Єгиптом та Іраком і візьметься до зброї, коли на ці держави станеться неспровокований виступ, бо вона завжди дотримує свого слова, а крім того з цими державами зв'язані життєві англійські інтереси, які, явна річ, Британія має цілою силою боронити. Жадних інших зобов'язань і життєвих інтересів Англія в Європі не має. Не має вона всього того і що-до Чехословаччини. З цією державою вона зв'язана лише, як кожний член Ліги Націй, зв'язаний з кожним другим членом Ліги. Це не означає, що вона мусить виступити негайно на її оборону, бо Англія і в цьому випадку залишає за собою право саме роздуматися про справу й поставитися до неї так, як то їй вказують її, а не чийсь інші життєві інтереси. Що-правда, чехословацький випадок складніший, ніж попередній австрійський. Чехословаччина має союзи з ССР та з Францією, із-за неї може розпоча-

тися війна, і хто знає, чи зможе вона бути локалізованою. Але все таки Англія залишає за собою повну волю рішення і в цьому випадку, одкладаючи його на свій час, а то ще й тому, що немає права не вірити офіційним німецьким заявам, що Германія не збирається нападати на Чехословаччину. Англійський прем'єр вважає, що ціле тертя між Германією та Чехословаччиною, в основі якого лежить становище німецької великої меншості в Чехословаччині, може бути вирішено в мирний спосіб безпосередніми пересправами, особливо коли чехи підуть на справедливі уступки. З цього боку, додав Невіль Чемберлен, він про це подбає, ставши посередником між Прагою і Берліном.

Так, як вказав голова британської влади, ціла чехо-германська справа поки що й переходить. Якись, точно зараз ще невідомі, пересправи вже йдуть і мабуть таки дійдуть до доброго кінця. Чехи підуть на ті уступки, які необхідно зробити, бо для них війна, як би вона зрештою не скінчилася, була б катастрофою. Німці, з свого боку, ті уступки мабуть таки якось зладодять, бо й для них зараз війна у властивій Європі, можна думати, не дуже то вчасна. Правда, по дорозі камінням лежить тут чехословацько-совітський пакт, але можна припускати, що виявиться, що совітська допомога і в цьому випадку буде такою-ж чинною, як та обіцянка, що ССР колись дав Литві. А коля б це й не виявилось, то й тоді вряд чи ради тої проблематичної допомоги Чехословаччина уперто буде змагатися до війни.

Таким чином, можна начеб-то констатувати, що в Європі останній, коли не рахувати ще Іспанії, невралгичний пункт, а саме Чехословаччина та її тертя з Германією, буде зліквідований. Європа війни не хоче й уникатиме її. Автім про війну говорять, її немов передчують, де вона може статися, хто з ким? Очі всіх при цих думках звертаються мимо волі до Європи, властиво до її Сходу, а партнерами визначають ССР, Японію, Італію й Германію. Так міркують політики й журналісти, виходячи з загальних об'єктивних моментів. Але військові люди, що звикли рахуватися з реальністю, підходять ближче до того і означають ближче лише двох партнерів -- ССР та Германія. Вони мають свої методи дошукування. Військові схиляються до думки, що Германія воювати на Заході не хоче й не буде, в найгіршому випадку тут вона буде лише боронитися, а цілу свою могутність спрямує на схід, де й буде вирішена остаточно боротьба між нею та комуністами. Так воно чи ні, буде видно в ближчому майбутньому.

Observer

З П Р Е С И

В газеті, що виходить російською мовою в Парижі, — «Посліднія Новости», — з 24 березня с. р., бачимо замітку під заголовком:

«Поліцейські для... України. Спеціальні курси в Берліні».

З неї довідуємось, що

«підготовка захвату України»

йде повною парою. А що самому міністерству пропаганди не вправитися з завданням підготувати поліцію для України, то на допомогу закликано... «фюрера рускихъ въ Германіи» — ген. Біс-

купського. Кадри для майбутньої української поліції мають постачити... рештки колишньої російської армії Бермонта. Той, хто має вступити на курси, повинен дати на письмі згоду на

«присоединеніє України къ Германіи».

Разом із тим розпочато науку української й російської мови для німців,

«бо майбутню українську поліцію міністерство пропаганди і ген. Біскупський уявляють собі, як «мішану» з росіян і німців».

Отже, як бачимо, накалатано гороху з капустою! Єсть тут і ген. Біскупський, і армія Бермонта, і згода «бывшихъ чиновъ» тієї армії на «приєднання України до Германії», і кадри з росіян і німців для української поліції. Все передбачено в повідомленні меткого інформатора, забуто лише одну дрібницю — самих українців.

Цю сенсаційну звістку наводить паризька газета зовсім серйозно. Шкода тільки, що при тому не зазначає, звідки її взято, не подаючи імені агенства, яке її пустило. Можемо редакції «П. Нов.» допомогти: звістка йде з того самого джерела, що й торішній «десант» німецький у Мароко, і свіжі «тридцять тисяч германського війська в Іспанії на французькому кордоні» — це телеграфне повідомлення знаної фірми: «Центробрех».

Коли доводиться на таких нісенітницях все-ж спинятися, то це тому, що чи через брак власного щоденника української еміграції, чи просто з за давньої звички або якогось атавізму знаходяться, на жаль, серед наших земляків на чужині ще такі люди, які не можуть обійтися без московської газети. Невже-ж єсть між ними ще й такі наївні, що кожному друкованому слову вірять?

НА ВЕЛИКДЕНЬ

Замість особистих візитів і листовних привітань встановленим звичаєм складайте пожертви на Українську Бібліотеку
ім. С. Петлюри в Парижі

Трибуна Молодих

Ч. 7.

3 квітня 1938 року.

БОРИС ОЛЬХІВСЬКИЙ

П А Б Л И Ж Е Н Н Я « N I A T U S ' A »

Заголовок багатьом читачам, мабуть, не до вподоби: незрозуміле щось, немов навмисне підкреслено «вчене». Але й змістом статті буде кабінетне «книжне» філософування на маргінесі пекучих і актуальних, живих і практичних справ.

Життя мало залишає місця й часу на таке філософування. День по дню займає полагодження дрібних конкретних справ. Без упину стукотять молотки й молоточки об міцно вже надкрушену скелю, оту з «Камінярів» Франка. Працею керують безпосереднє не стільки філософування, (нащо? Адже-ж правда національна вже знайдена!), скільки любов і зненависть, вперте завзяття й прив'язання, звичка, рутина.

Стукіт молотків глушить. Окрушини скелі сипляться в очі. Кров вдаряє в голову. Приходять важкі моменти реакції: тоді думається про те, що скеля стоїть, як стояла. «Двадцять років уже минуло»... і т. д. — Так: минуло, а скеля стоїть. Можуть прийти моменти слабости, моменти зневіри. Тоді варто піти до якогось старого каміняра. Старий каміняр сміятиметься.

«Еге-ге, — скаже. — Стоїть, — кажете? А ось, знаєте, були часи, — я ще їх добре пам'ятаю, — коли поява п'ятикопійсної брошури українською мовою була великою подією, великою перемогою. А подивіться тепер!»

Правду каже старий діяч. Треба брати довші періоди часу, тоді видніше. Варто іноді переглядати вирізки з старих газет і нових. Ось нові галицькі газети й календарі з портретами Головного Отамана Симона Петлюри, з гімнами його славі. Ніби-то нічого, річ нормальна й самозрозуміла, але не полінуйтеся подивитися, що писали про Покійного ті самі газети й календарі кількинадцять, а то й кілька років тому, а то й зовсім недавно. А ось пачка вирізок із італійських фашистських газет. Усі вони друкують звістки про чергові пригадки світові про Україну, з симпатією та пошаною пишуть про Уряд Української Народньої Республіки, уже кількинадцять років окупованої Республіки. Виробилася вже своєрідна ругина в вислові симпатій до української державности, в обтуруванні цих симпатій італійськими інтересами. А ще кілька років тому, за де-якими нечисленними винятками, як же-ж тяжко було пояснювати італійцям, що Україна та Уругвай це не те саме.

Таки має рацію старий діяч: окрушини відпадають од скелі: А про те це ще не вияснює, який це «hiatus» наближається, що воно таке й до чого.

А це справа така. Бувають, як я вже казав, моменти, коли розум відривається від конкретних, найближчих справ, од чергового завдання, того, що треба відробити сьогодні. Тоді хочеться подивитися на працю камінярів з боку, в ролі стороннього обсерватора. Одірватися від любови й зненависти, від завзяття та звички, — відірватися від віри й поглядів, що ввійшли в душу й кров. Піддати все, чим живеш, холодній розумовій аналізі.

Нащо це? На те, щоб «охопити ширші обрії», «знайти перспективу, «перевірити лінію» — напрямок практичної діяльності. Нехай як хоче лається д-р Д. Донцов, звеличник «чину для чину» і сліпих гонів, але все-таки приємно навіть найфанатичніше віруючій людині, коли логіка й факти підтверджують її віру.

В цій статті хочу поділитися з читачами своїми міркуваннями, що спали на думку в часі одного такого «інтелектуалістичного антракту». Ці міркування прийшли до голови під час читання брошури, що в ній історик вжив латинського слова «hiatus» (розколина, роззів, щось не заповнене), в специфічному, до потреб його науки достосованому розумінні, в якому ніхто, здається, досі не вживав.

Історик понаписував чимало грубесних книжок, але брошурка з міркуваннями про «hiatus» вийшла тоненька. В грубих книжках історик опишував життя окремих епох, окремих народів і окремих людей. А в тоненькій брошурці зібрав квінт-есенцію своїх студій, скупі та обережні загальні висновки, ті нечисленні узагальнення, які, на його думку, витримавши конфронтацію з безмежною різноманітністю фактів історичної дійсності, можуть мати вагу для зрозуміння історії всіх часів і всіх народів.

Бувши істориком новочасним, він не мріяв про ідеал ХІХ ст., про відкриття великої й складної системи «законів», яким підлягає історичне життя, як підлягає своїм законам природа.

Але бувши не тільки дослідником минулого, але й практичним дослідником-бійцем, не міг він не спинити уваги на основному питанні, що виринає при оцінці кожної історичної постати, її осягів та поразок. Це питання ролі «конечностей» і «можливостей» в розвитку історичних подій. Іншими словами, ролі «обставин» з одного боку, а свідомої своєї мети людської волі з другого.

У нас, українців, в наші часи це питання має велику вагу. Чому українці програли боротьбу?» «Обставини»... — кажуть одні: тяжка спадщина по попередній добі, несвідомість мас, нестача надрів інтелігенції, несприятлива міжнародня кон'юнктура. «Ні, не обставини, а історичний злочин, злочин недолугости!» — відповідають інші.

Історик у своїй брошурі шукає правди посередині. Так, каже, обставини можуть перемогти волю, можуть обернути в нівець найенергійніші зусилля. Але й воля людська може скорити собі обставини, нагнути їх до своїх бажань.

В такій загальній формі цей «посибілізм» не мав би ніякої вартости. Це було б щось таке, як «пророчий дар» мудрагеля-цигана, який знав напевно, що завтра буде або дощ, або погода.

Вартість концепції рятує характеристика «hiatus'a». Коли його немає, то, на думку історика, «детермінанти», зовнішні обставини мають перевагу над тою волею політичного діяча, що їм протиставляється. Можемо це нав'язати до безсмертної Франкової алегорії — крушини летять, а скеля стоїть.

Стан без «hiatus'a» це стан більше чи менше стабілізованого укладу сил. Ось як, скажімо, тепер. Москва озброєна матеріальними й технічними засобами, озброєна зорганізованим державним, військовим і поліційним апаратом, а супроти неї розброєна, стероризована, обплетена сіткою шпигунства й терору, скута Україна. Це уклад сил, що триває вже кількинадцять років. Це стан без «hiatus'a».

«Hiatus» приходить при ударі сил та при вибусі стихій. Здавалося б: що може бути спільного між вулканичним вибухом сліпої стихії і вільною людською волею? Здавалося б, що саме в часи історичних катаклізмів вплив волі людини на біг подій мусів би бути мінімальний. Проте історичний досвід доводить, що саме в такі часи людська воля може зробити найбільше. В такі часи зарисовується справжня величина людей, укриті велетні виростають на весь зріст. Власне в такі часи сповняються, частіше здобуваються могутнім напруженням волі, ніж падають готовими з неба «мрії батьків і дідів», про які згадано в одному з наших історичних універсалів.

В такі періоди ворожі «детермінанти», сили, що стояли досі на переноні здійсненню чиеїсь волі, зустрічаються й прехрещуються з іншими. Тоді саме, — каже історик, — витворюється між силами «hiatus», свого роду щілина, до якої людська воля може втиснутися з незвичайним ефектом. Тоді для цієї волі відкривається широке поле, «конечності» перестають гнітити, мов та Франкова скеля, важким, олив'яним, незрушним масивом. Зарисовуються між ними широкі можливості.

Розглянемо де-кільки прикладів зразків впливу людської волі до того найкраще нам знайомого історичного «hiatus'a», що його витворила світова війна та революція в Росії.

Приклад большевиків особливо маркантний тим, що їхня мета була фантастична й неприродна. Накинення Росії в усій чистоті та безкомпромісовості книжкої системи Маркса і Енгельса, здійснення марксових «законів» економічного розвитку, після того, як життя розбило всі марксові пророкування, «прогнози», сперті на цих законах. Накинення системи, що її передумовою була гіперпродукція капіталізму, країні, в якій капіталізм не вийшов ще з пелюшок. Накинення «диктатури пролетаріату» країні дрібних власників, країні селянській.

Здійснення протиприродної мети не могло принести нічого доброго, і не принесло. Але нас цікавить інша річ: здійснення цієї мети здавалося неможливим, а проте людська воля її досягла.

Не могла б її досягти без «hiatus'a». Довгі роки Ленін та його товариші були знані тільки в інтелігентських та робітничих марксистських гуртках. Селянські маси, коли революціонізувалися, йшли частіше за есерами, бо їхні «бунтарські» гасла краще догоджали селянським інстинк-

там, ніж суха схоластика марксизму. Адже-ж ніхто інший, як сам Ленін, у дореволюційних своїх працях вважав «капіталізацію сільського господарства», витиснення дрібної селянської земельної власності великою, обезземелення селянства за явище позитивне та дуже бажане. Як міг прихильник таких поглядів здобути симпатії селянської країни?

І ось по вибусі війни, а згодом революції Леніна охоплює, я сказав би, органічне відчуття «hiatus'a». Відчуття: тепер або ніколи! Під вереск усієї «побідоносно» настроєної російської інтелігенції підписує він «похабний» мир з юнкерами, зненавидженими німецькими імперіялістами, що одверто зазіхають на цілість Росії. Проголошує право самоозначення всім народам. Завзято сперечається з тими товаришами, які стали були на позиції Рози Люксембург: право самоозначення вимагає засторог і обмежень у тих випадках, коли сприяє буржуазному шовінізмові. Ленін розторощував ці погляди, проголошуючи право беззастережне: аж до державного відокремлення. А водночас організує армії для звоювання країн цих народів, здушення їх вільності, окупації їх республік. Щоб увійти переможно до села, приймає (до часу), на здивування товаришів, есерівську земельну програму. Нехай ділять селяне на клапті землю, хоч вона — за Марксом — підлягати повинна «інтеграції капіталу». Нехай нищать інвентар, нехай «грабують награване», нехай руйнуються фабрики й залізниці, нехай буде господарчий хаос і голод, аби тільки здобути перемогу!

І ось за нечисленною групою людей, які безперечно не мали перед тим у Росії «коріння», за міцно здисциплінованою групою книжників - інтелігентів, хльостких ораторів і з «золотим серцем» фанатичних катів, задивлених у одну спільну примару, рушили маси. Маси, які нічого не знали про марксизм, цілком йому чужі. Чи не доказ, що немає таких «несвідомих» мас, яких не можна було б в часі «hiatus'a» відповідними засобами розворушити й розпалити.

Протиприродню мету здійснено. Нам'ятник перемоги — СССР з трескотінням та скреготом проїстнував до наших часів. Бо людська воля, вклинившись до «hiatus'a» і дотримавши до часів «стабільних», статечніших і спокійніших, залишає по собі «стабілізовані», більше чи менше тривкі витвори.

Другий зразок використання «hiatus'a» це визволення Польщі. «Hiatus» відкрився від початку війни між її ворогами. Фанатично опанований свідомістю «hiatus'a» Пілсудський силкувався втиснутися до розколини, що повстала наслідком війни між Німеччиною та Росією. Він пробував вклинити Польщу до «hiatus'a» ще в 1905 році. Їздив до Токіо, але тоді не вдалося. Але й під час великої війни «вклинитися» йому було важко: «hiatus» був ще за тісний. Тиснула Німеччина, вимагаючи повного підпорядкування, цілковитого виречення власної мети; Росія здобувала польські симпатії, землячки кляли «зрадника» та «авантюриста» за єднання з ворогом не найнебезпечнішим, але найбрутальнішим, найбільше зненавидженим. Революція в Німеччині розширює «hiatus», дає значну свободу рухів. І. Пілсудський відважно приймає постанови, яких вимагає виключна ситуація «hiatus'a.» Постанови стратега, божевільно сміливі, а вод-

ночас найтверезіше розраховані. Розрахунок був тяжкий: треба було вирахувати останні межі можливого. Тупість загалу не відрізняє такого розрахунку від засліплення, від божевільного авантюриництва.

Земляки Пілсудського були повні погорди до большевиків і симпатії до «порядних» росіян не-большевиків. А Пілсудський не вдаряє на большевиків у моменті їх слабости, коли бив їх Денікин, дає їм час і змогу розторочити «порядну» білу Росію. Коли большеви́ки перемогли, не жде, поки відвідають його країну (а може й не відвідають? — міркували земляки), сам іде до них у гості. Під вереск ображених земляків входить у союз з осоружними «гайдамаками». Дозволяє репрезентувати Польщу на мировій конференції запекалому, смертельному своєму ворогові, гробокопательві визволення Польщі, бо цей ворог не мав в опінії Антанти марки «боша».

Отаким чином Пілсудський міцно «вклинив» Польщу до історичного «hiatus'a».

Ціла його акція відбувалася під вереск ображених земляків, здебільшого вельми заслужених патріотів. Що їх відштовхувало від Пілсудського? Брак відчуття «hiatus'a», нерозуміння законів, що в ньому обов'язують, невміння швидко позбутися, серед змінених обставин, психики й навичок, потрібних до «лупання скелі» (по-польськи це називалося «ргаса organiczna»).

На Україні психичне приготування до «hiatus'a» було ще слабше. «Hiatus» прийшов до нас у рожевому спершу (Тичинине «Наречена йде»), а потім у чорному (Тичинине «Горобина ніч»...), але все-таки в тумані. Тяжко було українцям учитися ходити по підмінованому ґрунті. На цьому ґрунті не почували вони себе вдома, їх рухи були невпевнені. Вибух стихії викликав або невинуватий страх або невинуватий екстаз. Одні боялися розбурхувати стихію, інші підпалювали її, але не на те, щоб керувати нею, а на те, щоб плисти за її бурхливими хвилями. Скільки інстинктивної відрази до арифметично розрахованої, елементарною логікою обґрунтованої позиції Союзу Визволення України! Скільки страху перед «пораженчеством», перед «зрадою» й «німцями»! «Земля народу», але згодом-перегодом, у порядочку, щоб чогось не понищити й не попсувати. Визволити Україну, але так, щоб революційного фронту не розбити й нікого не скривдити. Яке обурення, які докори сумління по підписанні арифметично конечної квітневої умови 1920 року!

Поволі, під ударами дійсности зживалася українська псіхе з заксами «hiatus'a». Підписано Берестейський мир, проголошено незалежність, зведено криваві бої з симпатичними братнім соціалістичним російським народом і підписано військову конвенцію з народом дуже несимпатичним. Поволі вrostав в українські душі твердий закон: усе для перемоги, все для власної державности!

В сформуванні цього закону, у витворенні відповідної психичної настанови, у втіленні її в живій традиції і в постаті Вождя лежить великий і безцінний наш здобуток, велика спадщина по «hiatus'i», що... замкнувся.

Але перейдімо від історичних спогадів, хоч би й дуже повчальних, до теперішньої ситуації.

Почнім од останнього московського процесу. На наших очах відбувається нищення провідної верстви большевицької, лєнінської Росії. Тану саму «операцію», яку переводить тепер Сталін, переводив колись «Грозний», винищуючи стару московську аристократію, князів і боярів, ті елементи, що підносилися над сірою масою.

Після «хирургії» Грозного пережила Московщина «смутое время», великий хаос, великий «hiatus», що через нього внесено було до Кремля немосковські прапори.

Чи в «хирургії» Сталіна є хоч би найменші позначки конструктивізму? Чи розстрілювання маршалів і вождів революції подібне, наприклад, до хирургії Петра I, який, страчуючи стрільців і караючи боярських можновладців, заступав перестарілу, обважнілу й повільну верхівку Московщини новою, свіжою верхівкою півнімецької чиновничої імперії? Того Петра I, що зібрав коло себе людей здібних і піддавав їх здібності тяжким іспитам, що полюбив Якова Долгорукова, бо він, сперечаючися із царем, умів ударити міцно п'ястком у стіл.

Чи подібна акція Сталіна хоч би навіть до операції Лєніна, який, винищивши давнішу верхівку Росії, заступив її гуртом товаришів, що ділили з ним революційну боротьбу, здавали в ній іспит із боєздатности, з організаційного хисту?

Ні, хирургія Сталіна не нагадує ні петрового, ні навіть лєнінського переворотів. Саме під його владою сповняється на сто відсотків прочуття Достоевського:

«Всі невільники і в неволі рівні... Цицеронові вирізують язика, Копернікові виколують очі, Шекспіра побивають камінням... В отарі повинна бути рівність, цілковита покора»... («Беси»)

Звиродніле, безсоромне плазуниство, безмежна забріханість і... тупість характеризують тепер, як ніколи, найновішу совітську пресу, найновішу совітську духовість. В цих рисах відбивається справжнє обличчя сталінської «опрічніни».

Чи люди, що завдячують своє піднесення над масою винятковій, акробатичній гнучкості хребта, люди без гідности, без імені, без легенди зможуть стримати, опанувати вулкан народніх пристрастей? Вулкан, що так легко може вибухнути, коли згине півбожевільна від страху людина, що в ній зосереджено все: всю владу і весь авторитет? Людина, яка не може стерпіти біля себе імен і людей, шукає тільки безвільних автоматів?

Все впертіше й певніше оповідають люди, що приїздить із Москви, про можливість величезної, нечуваної, ненотованих історією розмірів різанини.

Наближення великого московського «hiatus'a» стає де-далі то імовірніше. Конфігурація міжнародніх сил робить це наближення ще імовірнішим. Адже ніхто з українців не сумнівається, що до «hiatus'a», який повстане в ССРСР по поразці сталінського режиму, українці повинні будуть вострожити, вбити свою українську волю. Але яким чином?

На це питання можна дати поки-що тільки частинну відповідь. Не знаючи в с і х компонентів майбутнього «hiatus'a», мусимо зробити тверезі, логічні висновки з компонентів уже відомих.

Мусимо зважити ситуацію на великій Україні. Що про неї знаємо?

Знаємо, що по невдачі визвольних змагань в українських народніх масах відбувся процес остаточного дозрівання національної свідомости. Сприяли цьому процесові такі явища, як «розкуркулювання» й масові заслання, голод, примусова колективізація, жорстокий економічний вижиск і брутальність влади супроти селян. Знаємо, що зросла й скріпилася свідома зненависть до окупантів. Знаємо тако-ж, що останнім символом боротьби з окупантами, боротьби за Україну залишилася для українських мас боротьба Української Народньої Республіки, боротьба «петлюрівців».

Знаємо, що немає інших бойових гасел, боротьби за Україну, які в свідомості велико-українських мас могли б конкурувати з гаслом «петлюрівства».

Большевицький режим на Великій Україні не дає змоги утворювати організації, в яких українці могли б об'єднуватися. Немає там змоги плекати, розвивати національну ідеологію: конкретна боротьба «петлюрівців» залишилася там останнім словом національної ідеології. Не можуть там, в умовах большевицького режиму, висунутися на чоло народу, бодай трохи спопуляризуватися жадні нові постаті, групи, течії. З большевицької преси люди довідуються тільки про своїх гнобителів, тільки про проданців, тільки про ворогів. Тільки їх фотографії оглядають у газетах, тільки їх промови й статті читають.

Зненавистю до ворога брат боїться иноді поділитися з братом, батько з сином. Ця зненависть розпорошкована. Ніщо її не об'єднує, не кристалізує, не організує, крім споминів про боротьбу «петлюрівців».

Щоли ця зненависть вибухне стихійно, українці на Великій Україні не знатимуть, навколо кого й чого об'єднуватися. Всі відомі їм бійці або знищені, або знаходяться на еміграції.

Наслідком цього стану могло б бути повстання сліпе, хаотичне, незорганізоване, без «центру національного довір'я». Витворення такого центру (або кількох конкуренційних) на тлі повного розпорошення могло б тривати дуже довго, з великою користю для ворогів України.

Чи Уряд УНР міг би дивитися на такий стан спокійно? Чекати, поки цей український «hiatus» сам собою сформується й зорганізується? Поки в поразках, в боротьбі зарисуються на Великій Україні якісь нові центри й поволі творитимуть свою нову традицію, здобуватимуть поволі національне довір'я? Чи не встромилися б за цей час до українського «hiatus'a» зорганізовані ворожі сили?

Думаємо, що це був би непростимий злочин перед Батьківщиною. Перекинення на Україну петлюрівських прапорів УНР, петлюрівської державної організації УНР, гасла її відновлення на велико-українській території, це перекинення для найшвидчої консолідації українського зриву було б konieczністю.

Ось чому ми, націоналістично-державницька молодь, вважаємо за

найвищий свій обов'язок, за найбільшу честь і найбільше щастя працювати над скріпленням кадрів, згуртованих під проводом Уряду УНР. Ми знаємо, що кожна жива українська сила, яка хоче служити визволенню України з-під московської окупації, не матиме до цього нішого шляху, крім того, який обрали ми. В протилежному-ж разі, оперуючи іменнями, символами, організаціями, які тут перед Збручем можуть мати якусь вагу, але на Великій Україні будуть порожнім звуком, чимсь невідомим і сумнівним, українські сили, не підпорядковані Державному Центрові УНР, зможуть на Великій Україні тільки поглиблювати міжукраїнський хаос, відкриваючи вигідні «hiatus'i» для сил ворожих.

А коли розмовляю з українцями, що думають інакше, й задумуюся, що відділяє їх од нас, то прихожу до висновку: нерозуміння, що «hiatus» наближається або трагічна безсильність зробити з цього висновки.

ЄВГЕН СЕЦІШИН

П О Н У Р И Й В И Б Р И К

Українське студентство в Варшаві, зібране на анкеті дня 15 лютого 38 року, вислухавши рефератів про діяльність і середовище УНР, стверджує, що діяльність центру того середовища служить не українським національним інтересам, а чужим імперіалістичним цілям.
(З одної студентської «резолуції»)

Група студентів Варшави справді ухвалила цю «симптоматичну» резолюцію, яку хочеться назвати «понури вибриком». Але чи тільки вибриком?

Факт ухвалення українськими студентами подібної резолюції це факт, який, коли тільки буде розголошений, принесе безперечно велику втіху всім ворогам української справи. А передовсім тим, кому найбільше залежить на боротьбі з українською еміграцією і на дискредитації Проводу цієї еміграції — Уряду Української Народньої Республіки — червоній Москві.

Розрахунок Москви — простий і зрозумілий. Окупована Україна підлягає її збройній, фізичній перевазі, її кривавій диктатурі. Голосу окупованої України не чути по-за кордонами ССРСР. Всі ті українські елементи, які могли б стати за організаційний цемент у боротьбі України з Москвою, всіх людей із знаними іменнями, навколо яких могли б гуртуватися інші, всіх носіїв національної думки, традиції й свідомости на окупованих українських землях Москва має змогу фізично винищувати. Переводить вона цю операцію старанно й систематично. Жадний ин-

ший уряд на світі не має таких спроможностей нищення всіх небезпечних для нього осіб і груп у завойованій та гнобленій чужій країні, таких спроможностей обезголовлювання цієї країни, які має уряд московський на Україні.

План Москви зрозумілий: залишити живими, як потрібну будь-що-будь робочу та податкову худобу, з-поміж українців тільки сірих, тільки безіменних людей, тільки безголові маси. Нехай вони ненавидять своїх гнобителів, — на це Москва не має ліку. Але може подбати про те, щоб у критичному моменті спалахнули на Україні лише безладні бунти покривджених селян проти влади, нова гайдамащина, а не боротьба з Московською державою Держави Української.

В цьому плані українська політична еміграція творить найбільший та найбезпечніший для Москви прорив. Через неї голос окупованої України не змовкає, а лунає все голосніше по всьому світі. Герої визвольної війни на окупованій Україні вилічені, але на еміграції багато їх знаних і люблених, і через них Україна міцно тримає славні прапори, щоб принести їх додому.

Нехай духові низи еміграції не витримують «розрідженої атмосфери» служби власній державі — УНР на чужій території, нехай заломляються нерви багатьох в тузі за рідним краєм, в злиднях на чужині.

Али чи-ж мало знаємо людей, які не можуть одержати тої чи іншої посади, бо не хочуть зріктися, хоч би тільки формально, громадянства УНР?

Чи мало знаємо робітників, шоферів, кельнерів, які почувують себе передусім і над усе вояками армії УНР? Чи мало знаємо емігрантів-інтелігентів, які, змінивши рушницю на студентську теку, керувалися в виборі фаху не потребою здобути засоби до життя, а майбутніми потребами Української Держави, студіюючи такі «неоплатні» для них ділянки, як українознавство, фінансові і адміністративні науки? Чи не кинула еміграція масу духових сил на те, щоб з'ясувати собі, вивчити й продумати українську справу, щоб вернутися на Україну національно зрілішою, краще підготованою до важного завдання будови великої держави в країні, позбавленій ворогом національного мозку? Чи не створила впертою працею нових галузей української науки, пристосованої до потреб майбутньої відбудови Української Держави по большевицькому погромі? Чи не творить літератури, пристосованої до «організації почувань», потрібної для відбудови й закріплення держави? Чи не зберегла еміграція Державного Центру, створеного на Україні і береженого — аж до смерти на еміграції Головним Отаманом Симоном Петлюрою? Чи дозволяла плювати на його ім'я, на якому збудована буде Україна, тоді, коли опльовували це ім'я тисячі безумців? Чи не скріплює своєю відданістю авторитету визначеного Симоном Петлюрою Його наступника?

В цих фактах лежить зародок поразки Москви в її плановій політиці супроти України. І зрозуміла ціла лють Москви: і кулі Шварцбарта, і фільми «Петлюра продав Україну», і запевнення большевицької преси, що Андрій Лівіцький не виходить з паризьких шантанів, що еміграція гине, а подебрадські інженери неграмотні — гори запльованого лайкою проти «петлюрівців» і «уенерівців» паперу. Зрозуміла ця лють, бо останні

знані і славні мученики українського державництва на окупованій Україні, — мученики, що передали свій заповіт незнаним укритим своїм спадкоємцям — Спілка Визволення України і Українська Автокефальна Церква, як твердять самі більшовики, скріплюли на Україні авторитет Уряду УНР, що перебував на еміграції.

Так, зрозумілі злобні карикатури на членів уряду УНР, виготовлені з наказу Комінтерну львівськими комуністами.

Зрозуміле підступне ширення більшовиками теорії, що «еміграція нічого не може», бо «не має ґрунту», «коріння», «повітря», «задихається». Що-ж з того, що ця теорія суперечить історії всіх революційних і визвольних рухів, а у нас зокрема — історії Союзу Визволення України. Ця теорія корисна для Москви — цього досить.

Але як це зрозуміти, коли ця теорія вириває несподівано на зборах української студентської молоді в Варшаві 15 лютого с.р.? Коли національна молодь «закликає» українське громадянство до боротьби з «середовищем Української Народньої Республіки»? Так таки й написано в резолюції — про konieczність «різко протиставитися середовищу Української Народньої Республіки».

Резолюції витримані в загальних фразах і натяках, але «референти» та «дискутанти» говорили одверто. Говорили, що «середовище УНР» — це залізо, але воно, на думку референтів, «заржавіло» й тому треба «вкинути його в огонь», очевидно в вогонь лайки й наклепів. Закидали уперівцям існування в них ієрархії й дисципліни — люди працюють згідно з наказами — значить «сліпі знаряддя», інша річ, що ці «знаряддя» мають службу українському урядові за велику честь і велике щастя. Говорили, що на окуповану Україну не треба оглядатися, не треба готуватися до служби Великій Україні, бо вона сама собі дасть раду. Отже сповнюються найгарячіші мрії Москви — гратуляція, панове референти й дискутанти!

Та найгарячіше говорилося за те, що навколо УНР гуртується українська молодь, за те, що ця уперівська молодь сміє називати себе націоналістичною та «атакувати невинні для неї, а заслужені в житті краю особи».

В цій фразі, що взята тако-ж із згаданої студентської резолюції, здається, і криється ґрунт попуристого вибрику.

Дискусія на анкеті оберталася все навколо особи д-ра Дм. Донцова і виступів проти нього Юрія Липи та Андрія Крижанівського. Закидалося уперівській молоді, що вона не виклинає д-ра Юрія Липи, що не солідаризується з Донцовим в його «особистій» політиці, що він її веде при допомозі власного органу «Вістника».

Проте, не входячи в меритум справи, ми хотіли б запитатися, чи ці особисті полеміки з Донцовим мають право заважати на відношенні української молоді до УНР? Чи ображені амбіції певного гурту людей вистають на те, щоб безоглядно бити разом з усіма ворогами по Урядові Української Народньої Республіки?

Ми ставимо ці запитання на адресу української студентської молоді м. Варшави і хочемо вжити, що необдуманний її вибрик — ухвалення резолюцій проти проводу УНР це тільки вибрик і нічого більше.

ХРОНІКА

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Франції

— На Великдень замість привітань та візитів на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі склали Є. і В. Прокоповичі — 25 фр. та С. Нечай — 15 фр.

— Свято Тараса Шевченка в Тулузі. 12 березня с. р. заходами Української Громади в Тулузі влаштовано було свято Тараса Шевченка. О 14 год. одправлено було панахиду п.-о. Хв. Поставським, який походженням з с. Кириловець, де народився наш поет. Після панахиди, в салі кафе Альберт відбулася академія. Вступне слово, як і доповідь, присвячену цьому дню, виголосив п. Родкевич. П. Дейнека в коротких словах згадав про Т. Шевченка, а хор Громади виконав де-кільки пісень з Кобзаря. Після чого п. Скібінський, п. Родкевич та інші громадяни виконали де-кільки гарних номерів, а особливо гарно продекламувала маленька Таня Погодина.

Свято пройшло з великим успіхом при великій кількості присутніх. В салі, де відбувалося свято, портрет Т. Шевченка пані Ярова гарно прибрала живими квітами-вінками.

Увечері того самого дня було влаштовано забаву при участі козаків самостійників, яка тривала до самого ранку.

— Концерт-баль у Альбі. 19 березня с. р. заходами Громади в Тулузі було влаштовано концерт-баль в місті Альбі, яке знаходиться в 75 кілометрах од місця осідку Громади. Концерт-баль пройшов надзвичайно вдало, при великій кількості присут-

ніх французів, на яких велике вражіння зробила кольоритність програму з українськими піснями, як хоровими так і соловими, та українськими танцями. Цим виступом-концертом Громада себе добре зарекомендувала по-за Тулузою.

Велику подяку складає Українська Громада Станиці Козаків Самостійників у Тулузі, на чолі якої стоїть Отаман Хрипушин, за ту допомогу, яку вони виявили при влаштуванні концерту.

У права Громади

— Нові пластові куріні. З дітей українських емігрантів у Франції, що знаходяться в Ельзас-Лотарингії, зформовано два пластові куріні — один у Кнютанжі-Нільванжі, другий — в Оден-ле-Тіші. На заснованні пластового куріня в Кнютанжі, 24 березня, та в Одені, 27 березня, присутнім був і перший пластовий виклад дітям зробив інж. С. Нечай.

— Квіти на могилах українських емігрантів у Оден-ле-Тіші, підчас одвідин в Ельзас-Лотарингії українських організацій, поклав член Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції інж. С. Нечай.

— Виступ українського танкового ансамблю. В п'ятницю, 25 березня с. року в шикарній салі «Лютеція» підчас балю, що його вряджувала французька організація «Renovation Française de la Dentelle» по-між іншими народностями виступали і українські танцюристи під орудою п. Стефуранчина. Добірна публіка на салі, забитій по береги, з жаром вітала українських танцюристів, що своїми костюмами та гарними національними танками привер-

нули увагу чужеземної публіки. Вони зібрали таку овацію, що навіть значно пізніше, коли вони появились на салі, щоб побачити дальший програм, — публіка, побачивши український стрій, поновно почала плескати.

Радіємо, що п. Стефуранчин зумів поставити пропаганду українського танку на належну височінь і заслужив вже собі серед французького громадянства належне місце.

У його ансамблі взяли участь: пан і пані Шмалій, панна Н, панни В. Косенківна і М. Кобринівна та п. п. Наглюк, Тижук і Держко.

— Вечірка б. вихованців Спільної Юнацької Школи. В суботу, 26 березня, в салі Гужон, б. вихованці Спільної Юнацької Школи, з нагоди двадцятиліття з часу заснування цієї школи, влаштували вечірку-баль. Це була одна з найкращих вечірок, що їх бачила українська колонія на протязі довгого часу. Прекрасне помешкання, просторе й добре обставлене, добірний концертний програм, бездоганна оркестра, гарно уряджений буфет сприяли успіхові вечірки і зібрали численну публіку, навіть з провінції.

Концертно-кабаретну частину належить особливо відмітити. З постійним успіхом та властивим йому талантом проспівав кілька українських річей сотн. В. Солонар. П. Павлович виконав кілька іспанських та італійських пісень. Знаний на Монмартрі куплетист п. П'єр Жакоб, безподобний в своїх інтерпретаціях на сучасні теми, мав заслужений успіх, а п. Данієль Клеріс, що так майстерно промітував знаних і відомих артистів французьких, просто захопив присутніх. Виступ-же знаменитої ведети Монмартра панни Сюзі Солідор у її добірній програмі викликав овації гостей, що нагородили співачку вдячними рясними оплесками. По-за програмом гості мали велику приємність побачити п. Н., що з надзвичайним темпераментом виконала іспанські танці, і, не дивлячися на те, що танцювальні бракувало націо-

нального костюму, успіх її не мав границь.

Окремо мусимо відзначити виступ панства Демо, що показали не тільки великий талант, умілу інтерпретацію танцю, але й дуже добру і прекрасну школу. Виступів панства Демо було три: два українських і один, так би мовити, стилю американського. Надзвичайна легкість, живий темперамент, багатство рухів і пластичність їх, сила передачі настроїв, талановита інтерпретація переживань, а разом з тим (в українських танках) схоронення національного моменту (не тільки в костюмах та в музиці, що під неї танок проходив), — все це вказує, що перед молодим танцмейстром і його партнеркою є велика будучина і треба лише побажати, щоб п. Демо спромігся закласти свою власну школу.

Акомпанював співам та танкам відомий композитор Юрій Пономаренко.

На загал повторимо, що вечірка-баль б. вихованців Спільної Юнацької Школи мала успіх і рідко доводиться мати таку приємність. Нехай пошкодують ті, що не прийшли. К.

У Польщі

— В Українському Науковому Інституті у Варшаві 11 березня с. р. відбулася доповідь проф. д-ра М. Кордуби на тему «Відношення Вл. Локєтка до кандидатури Болєслава Тройденковича на Володимирський престол», а 18 березня — доповідь проф. П. Лушпинського на тему «Відношення Шевченка й Гоцинського до Вальтера Скота».

Обидві доповіді прочитано було по-українськи й відбулися вони з рамени Історичної секції Комісії для Дослідів Польсько-Українських Відносин.

— Шевченківська академія у Варшаві. 13 березня с. р. відбулася у Варшаві, організована заходами Головної Управи УЦК урочиста академія, присвячена пам'яті великого коб-

заря України Т. Шевченка, з нагоди 77-ої річниці його смерті.

Проф. П. Зайцев виголосив доповідь «Про поему «Гамалія», а Український Національний Хор ім. М. Лисенка виконав де-кільки українських пісень та «Заповіт», яким академію було закінчено.

Салю Т-ва Веслярів, в якій академія відбулася, переповнила українська колонія і численні гості. Х.

— З життя Українського Мистецького Гуртка «Спокій» у Варшаві. Життя Українського Мистецького Гуртка «Спокій» у Варшаві в біжучому сезоні проходить під знаком живої активності.

На недільних зібраннях Гуртка беруть участь не лише члени Гуртка, але й ширші кола прихильників українського мистецтва та запрошених гостей. В листопаді м. р. відбулася вечірка Гуртка, яка згуртувала досить численне товариство та пройшла з належним успіхом.

Програм недільних зібрань Гуртка заповнюють цікаві доповіді, після яких відбуваються часто не менше цікаві та широкі дискусії.

Особи прелєгентів і теми доповідей були наступні:

П. Андрусів — «Вражіння з міжнародної виставки в Парижі»,

Ст. Цехомський — «Виставка здегенерованого мистецтва в Мінхені»,

Д-р Ю. Липа — «Українська жінка»,

Нат. Дорошенкова — «Дослід над українською костюмологією»,

Пос. Я. Гоффман — «Можливості дослідження народнього мистецтва на Волині».

З доповідей, читаних самими членами Гуртка по-за їх організацією, належить згадати доповідь п. П. Мегика — «Українська народня різьба», який він зачитав в Інституті Пропаганди Мистецтва у Варшаві.

В репрезентації і пропаганді українського мистецтва назовні належить тако-ж відмітити участь

члена Гуртка п. П. Хасевича на щорічній міжнародній виставці дереворитів в Нью-Йорку.

А по-за цим усім провадиться праця, зв'язана з організацією чергової виставки праць членів Гуртка, яка на початку травня місяця с. р. має відбутися у Варшаві. На цій виставці, між иншим, буде організовано і відділ української архітектури, що для варшавського глядача може буде й певною повинною, бо українська архітектура не була репрезентована на попередніх виставках Гуртка «Спокій» у Варшаві.

Х.

Заява «Прометею»

Прометейська Ліга поневолених Москвою народів (Азербейджан, Дон, Грузія, Ідель-Урал, Інгрія, Карелія, Комі, Крим, Кубань, Північний Кавказ, Туркестан і Україна), вказуючи на останній процес в Москві проти Бухарина і товаришів, стверджує:

по перше, що цілий процес виказав повне економічне й моральне банкрутство совітського союзу, члена ради Ліги Націй в Женеві. Ввесь світ міг переконатися, що серед банди комінтернівських злочинців, що вже двадцять років займаються руйнуванням європейської цивілізації дійшло до кривавих поракунків, які сучасний режим полагоджує методами середньовічної варварської Московії;

по друге, що процес цей виказав безсумнівно, що джерелом всіх внутрішніх потрясень у СССР є національна проблема, а саме боротьба поневолених народів проти Москви. Ввесь світ міг переконатися, що всі ці народи вже мало не 20 років борються проти червоної окупації та економічної експлуатації, що Москві не вдалося опанувати цих народів, що Москва безсила супроти національної ідеї наших народів і боронить тепер свої комуністичної імперії тільки брутальним терором і киданням інсинуацій на переможені національні рухи.

Прометеївська Ліга стверджує, що держави, члени Ліги Націй в Женеві і їх уряди, через свою мовчанку супроти цих подій у совітському союзі, що є постійним членом ради Ліги Націй, беруть на себе співвідповідальність за ці всі варварства, а зокрема за той терор і насильство, яких комуністична Москва вживає супроти наших народів, та урочисто заявляє, що народи наші не перестануть боротися проти Москви під проводом своїх легальних урядів і національних комітетів аж доки не досягнуть повної державної незалежності.

До держав антикомуністичного порозуміння Прометеївська Ліга звертається з покликком, щоб визнанням легальних урядів і національних комітетів наших народів, як сторін, що воюють з московським комінтерном, допомогли їм визволитися з комуністичної в'язниці народів, що в ній, під високою егідою Ліги Націй в Женеві, мучаться наші народи на сором і ганьбу всього цивілізованого світу.

Польща, Москва і Литва

Щасливе закінчення польсько-литовського конфлікту викликало щире вдоволення у всіх державах, що справді намагаються вдержати мир в Європі. І навіть ті часописи, які уважали, що Польща ужила надто гострих засобів, щоб повернути нормальні відносини з Литвою, визнали тепер, що її тактика була слушною. Зрештою навіть ті, кому політичні методи Польщі не подобалися, не могли властиво порадити інших засобів, бо протягом двох десятиріч років польсько-литовського спору справді всі міжнародні засоби порозуміння було вичерпано. Головною причиною цього було те, що за литовським урядом стояв фактично московський уряд, який використовував польсько-литовський спір в цілях московського імперіалізму і за ніяку ціну до порозуміння не хотів допустити. Тим часом при сучаснім політичнім становищі в Європі, польсько-литовське порозуміння є життєвою по-

требою і konieczністю не лише для цих обох держав, а й для цілої Європи. Отже рішучі заходи, ужиті польським урядом для повернення нормальних відносин з малою східною сусідкою, було спрямовано не стільки проти Ковна, як проти Москви, що розуміє лише аргументи, оперті на збройній силі. Щоб не показатися сторонничим висловлюючи такі погляди, варто покликатися на такого безстороннього спостерігача європейських подій, як «Journal de Genève» головний редактор якого пише в числі з 22 бер. с.р., між иншим, наступне:

«Москва, як покровительниця Литви, стало підтримувала її суперечку з Польщею. Не маючи сміливості виступити безпосередньо проти Польщі, московський уряд сконцентрував свої впливи на малих Балтійських державах, сподіваючись при нагоді здобути протекторат над ними та ужити їх порти для своєї флоти. Гру провадилося в дійсності між Варшавою та Москвою. Спрямовуючи свій ультиматум до Литви, мав польський уряд на увазі ССРСР. Він мав відвагу помірвати свою силу з велетнем на глиняних ногах. Щастя помагає відважним, досягнення перевищило всі надії. З моральним та матеріальним підтриманням з боку Москви міг би Лозорайтіс протівитися всім домаганням Варшави. Виміна думок між Ковном та Москвою виявила цілковитий занепад большевицької «потуги». Кремль полишив Литву її долі, і їй не зоставалося нічого иншого, як згодитися на всі жадання Польщі. Варшавський уряд числив слушно, на неміч ССРСР, тяжко враженого внутрішньою боротьбою. Всемогутній кремлівський деспот не може змобілізувати величезну армію, якою так хваляться совітські дипломати в Європі. Загальна мобілізація викликала б негайно повалення уряду, бо нема ніякого сумніву відносно того, проти кого звернуло б населення зброю, діставши її до рук. Сталін зрубав голову своїй армії, поліції і дипломатії, і в часі небезпеки він не в стані навіть пальцем рушити на

Такі слушні думки висловлює
п. Жан Мартен. М. Д. («Офінор»)

Вплативши передплату «Тризуба», закликаємо українське козацтво до всебічного попиртя цього нашого єдиного всеміграційного органу, який підготовляє і веде нас до майбутніх змагань за Україну.

Иван Ш е р е м е т а
Василь О с т а п ч у к

(Польща)

НОВІ КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ

— Les «élection» en U. R. S. S. Видання: Bibliothèque du Comité d'Amitié des Peuples du Caucase, du Turkestan et de l'Ukraine. Париж, 1938. Ціна 3 фр.

ОД УКРАЇНСЬКОГО ПРЕСОВОГО БЮРА В ПАРИЖІ
(Bureau de Presse Ukrainien, — 24, rue de la Glacière, Paris 13).

Обов'язком усіх українців є давати чужинцям як найбільше інформацій про український національний рух та про боротьбу України за свою незалежність.

Розповсюджуйте всюди б у л е т е н і французькою мовою Українського Пресового Бюра в Парижі, що виходять 1, 10 і 20 кожного місяця.

Українська Громада в Шалеті

у неділю, 17 квітня 1938 року, у 124-ту річницю народження
Кобзаря України — Тараса Шевченка — влаштовує

С В Я Т О Ч Н И Й В Е Ч І Р

1. Реферат : п. Г. Маслюк.
2. «Дядько Тарас», сценична картина із життя Т. Шевченка на 1 дію М. Полянського. Виконають учні української школи в Шалеті. Декоратор — А. Шкрабальук, диригент — М. Колодій, режисер—Г. Маслюк.
3. Відділ концертний : чоловічий і мішаний хори. Акомпанімент — пані Алена. Диригент — В. Ковган.

Початок о 9 год. рівно

Ціни — 6 і 7 франків

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНИЧНО - ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ В ПОДЕБРАДАХ

приймає безпереривно впис студентів та курсантів на :

1. Високошкільний Економічно - Кооперативний Відділ. 4 роки. Дає всебічну фахову освіту, необхідну для праці в кооперативних і громадських установах та приватних підприємствах.

2. Висока Школа Політичних Наук. 3 роки. Підготовляє до громадської, політичної та журналістичної діяльності.

3. Високі курси Громадської Агрономії. 1 рік. Докладно навчають про форми і методи переведення громадсько-агрономичної праці серед українського населення.

3. Високі Курси Громадської Агрономії. 1 рік. Докладно навчають про форми і методи переведення громадсько-агрономичної праці серед українського населення українського населення.

4. Техникум Сільсько - Господарської промисловости. 2 роки. Дає фахові знання з різних галузів промисловости, що працює на с.-г. сировині.

5. Вищі Курси Українознавства. Півтора роки. Систематично ознайомлюють про минуле і сучасне України та українського народу, його культурні скарби і підстави матеріяльного добробуту. Вартість студій та підручників біля 35 зол. пол. за семестр.

6. Курси Бухгалтерії. 1 рік. Підготовляють книговодів для праці в установах і підприємствах.

7. Курси мов : англійської, німецької та французької. Уможливають опанувати світові мови для користування чужоземною літературою і пресою.

8. Короткотермінові Курси : а) Пасічництво, б) Американське промислове пасічництво, в) Садівництво, г) Городництво, ґ) Консервація та перероблення садовини й городини, д) Оброблення шкіри, е) Милотварство, є) Радіотехніка, ж) фотографія, з) Теорія музики.

Жадайте проспекти з програмами, правилами вступу і таксами оплат. Висилаються безплатно. На ширшу відповідь присилайте поштову міжнародню марку. Можна замовляти тако-ж лише самі підручники. Цінники висилаються безплатно. Прохання надсилати на адресу: *Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Institut. Podebrady, Zamek, Tchechoslovaquie.*

Український Пласт у Франції

звертається до всіх приятелів і прихильників пластового виховання нашої молоді з проханням підсилити своїми датками

П Л А С Т О В У К А С У

яку для потреб Пласту заклали самі пластуни й пластунки, вносячи до неї по 10 франків.

Українські пластуни сподіваються, що українське громадянство підтримає їх намагання закласти матеріяльну базу під Український Пласт.

Гроші проситься надсилати на адресу: *Monsieur S. Nečaj, Conseil Général de l'Union des Associations des Emigrés Ukrainiens en France, 248, rue St-Jacques, Paris 5.*

Т р и з у б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Симоном Петлюрою, виходить в 1938 році по-старому з доповненим складом співробітників, новими видатними літературними силами.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1938 РІК

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 10 фр.

	1 рік	½ року	3 місяці	1 міс.	Окр. чис.
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА	100 к. ч.	50 к. ч.	25 к. ч.	13 к. ч.	3,5 к. ч.
ПОЛЬЩА	22 зол.	11 зол.	5,5 зол.	2 зол.	0,60 зол.
РУМУНІЯ	550 леїв	300 леїв	150 леїв	50 леїв	25 леїв
НІМЕЧЧИНА	13 мар.	6,5 мар.	3,5 мар.	2,5 мар.	0,75 мар.
СПОЛ. ШТАТИ П. А.	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
КАНАДА	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
БЕЛЬГІЯ	25 бельг.	13 бельг.	7 бельг.	2,25 бельг.	0,75 б.
БОЛГАРІЯ	250 лев	150 лев	60 лев	25 лев	6,50 лев
ЮГОСЛАВІЯ	140 дин.	70 дин.	35 дин.	12 дин.	3 дин.

В Парижі набувати в книгарні «Maison du Livre», 9, rue de l'Éperon, Paris 6

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

Ї читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9
Для переказів у Франції : «Le Tréport», chèque postal 898.50, Paris.
Редактор — Комітет

Адміністратор : Іл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet

Imprimerie L. BERESNIAK, 12, Rue Lagrange. Paris (5).